

BOJOVÁ ČINNOST LETECTVA V OBRANNÉ OPERACI

Prostředky vzdušného napadení, zvláště letectvo, znamenalo v posledních desetiletích tak prudký kvalitativní i kvantitativní růst, že jakákoliv operace pozemního vojska je nejen nemyslitelná bez účasti letectva, ale je na jeho možnostech přímo závislá. Plně to potvrdila 2. světová válka i lokální války v poválečném období, zvláště války v Koreji, Vietnamu a izraelsko-egyptská ozbrojená střetnutí.

Vzdušná situace ve strategickém, operačním i taktickém rozsahu dnes přímo ovlivňuje i charakter operací a boje na zemi. Cílů útočných operací nemůžeme dosáhnout bez získání vzdušné nadvlády, bez přímé letecké podpory a vzdušného průzkumu. Tato obecně platná zásada znamená, že nepřítel může zahájit útok v operačním nebo strategickém měřítku pouze za předpokladu, že získal nebo si vytvořil takové podmínky, které mu dávají možnost získat vzdušnou nadvládu. Na druhé straně to znamená, že zmaření útočných operací nepřítele a dosažení cílů obranných operací není možné bez splnění úkolů letectvem.

Bojová činnost letectva ve frontové obranné operaci bude zpravidla soustředěna na tyto **hlavní úkoly**:

- boj o nadvládu ve vzduchu,
- boj o jadernou převahu,
- přímou leteckou podporu vojsk frontu,
- ničení operačních záloh,
- vzdušný průzkum,
- přepravu vojsk a materiálu vzduchem.

Boj o nadvládu ve vzduchu je prvořadým úkolem letectva frontu. Jeho cílem je zničit ve vzduchu i na zemi hlavní síly nepřátelského letectva, podstatně oslabit jeho letecké uskupení a zbavit nepřítele volnosti jednání ve vzduchu. Tohoto cíle můžeme dosáhnout **odražením hromadných úderů** nepřátelského letectva, vedených zejména v rámci vzdušné útočné operace nepřítele, při letecké přípravě útoku a podpoře pozemních vojsk. Součástí boje o nadvládu ve vzduchu je i **protivzdušná obrana**, jejímž cílem je zabránit nepřátelskému letectvu a bitevním vrtulníkům v ničení vojsk frontu a objektů na bojišti i v operační hloubce, nedovolit mu organizovaně vést vzdušný průzkum a použít vzdušné výsadky. Úkoly protivzdušné obrany můžeme podle situace a jako součást boje o nadvládu ve vzduchu plnit formou protivzdušné

operace na válčišti nebo pouze v pásmu frontu, formou společné bojové činnosti vojsk PVO frontu a frontového stíhacího letectva. Prostředky PVO, zvláště pak vysoká efektivnost protiletadlových raketových prostředků blízkého, středního a velkého dosahu i jejich počet ve vojscích frontu, převyšují dnes bojové možnosti frontového stíhacího letectva a proto budou hlavním prostředkem protivzdušné obrany. Přesto však stíhací letectvo neztrácí na svém významu, budou-li dovedně využity jeho vlastnosti, k nimž patří zejména schopnost rychle soustředit úsilí na rozhodujících směrech a vést bojovou činnost na vzdálených přístupech, na vzdálených směrech a v prostorech, které nejsou dostatečně zabezpečeny protiletadlovými raketovými prostředky. Moderní stíhací letouny s řízenými střelami proti vzdušným cílům mohou působit až do vzdálenosti 600—800 km od letišť, na nichž jsou dislokovány.

Jaký význam mají prostředky protivzdušné obrany frontu a stíhací letectvo v boji o nadvládu ve vzduchu potvrzují jejich bojové možnosti. Front ve složení čtyř armád může mít 21—25 protiletadlových raketových svazků a útvarů s celkovým počtem 427—535 odpalovacích zařízení s 1230—1470 raketami a zpravidla dvě stíhací letecké divize s 240 stíhacími letouny. Jednou salvou protiletadlových raket a jedním vzlet stíhacího letectva může zničit 150—200 nepřátelských letounů, což představuje až 50 % letounů zúčastňujících se hromadného úderu.

Dalším způsobem boje o vzdušnou nadvládu je **ničení nepřátelského letectva na letištích**. Jak intenzivní bude tento způsob bojové činnosti ve frontové obranné operaci bude záviset především na celkové vzdušné situaci, pozemní situaci, složení a možnostech frontového letectva a protivzdušné obraně nepřítele. Výsledky ničení nepřátelského letectva na letištích se projeví bezprostředně jeho menším bojovým úsilím. Ničení letectva na letištích v obranné operaci představuje relativně složitý úkol zvláště proto, že hlavní uskupení letectva nepřítele bude v hloubce 200—400 km od čáry dotyku, na většině letišť budou železobetonové úkryty pro letouny a nepřítel v útoku bude mít iniciativu ve vzduchu. I ve frontové obranné operaci, v závislosti na situaci na válčišti, se může letectvo frontu, které je v obraně, zúčastnit samostatné vzdušné operace k zničení letectva nepřítele. Nebude-li takováto vzdušná operace plánována nebo nezúčastní-li se jí letectvo frontu, bude ničení nepřátelského letectva na letištích uskutečňováno postupnými údery, což si vyžádá velké úsilí. Např. na zničení jednoho leteckého křídla, rozmístěného na dvou letištích, bude třeba ne méně než tři pluky stíhacího bombardovacího letectva nebo dva pluky bombardovacího letectva a další úsilí letectva k zabezpečení bojové činnosti na trati letu a v prostorech cílů k ničení nebo umlčení nepřátelské protivzdušné obrany a vedení průzkumu nebo doplňkového průzkumu letišť a prostředků protivzdušné obrany. Vzhledem k tomu, že v průběhu obranné operace nebude zpravidla dostatek letectva na takovýto způsob ničení nepřátelského letectva, bude třeba volit takové formy boje s ním, které při menším úsilí omezí intenzitu bojové činnosti nepřítele. Půjde především o minování letišť, jejich blokování v rozhodujících fázích obranné operace a ničení míst velení a navedení taktického letectva.

Boj o jadernou převahu je i v obranné operaci vedené klasickými prostředky ničení dalším významným úkolem frontového letectva a to již proto, že frontové letectvo je jediný prostředek schopný ničit operačně taktické a některé taktické prostředky jaderného napadení a letouny nosiče před

přechodem na válku s použitím jaderných zbraní. Cíl bojové činnosti letectva v boji o jadernou převahu v obranné operaci spočívá především v tom, aby nepřítel, který zahájil a vede útočnou operaci s použitím klasických prostředků ničení, měl minimální možnost použití operačně taktických a taktických raket a letounů nosičů s jadernými prostředky v době, kdy se bude rozhodovat k přechodu na použití jaderných zbraní. Tato doba nastane zpravidla tehdy, kdy nepřítel zjistí, že cíle útočné operace nemohou být splněny klasickými prostředky ničení. Je samozřejmé, že přechod na použití jaderných zbraní má širší souvislosti s celkovým vývojem situace na válčišti. Proto od samého začátku frontové obranné operace musí frontové letectvo systematicky zjišťovat a ničit všechny raketové jaderné prostředky nepřitele v pásmu frontu, především jejich odpalovací zařízení, prostředky navedení a sklady jaderné munice. Boj o jadernou převahu si vyžádá značného úsilí frontového letectva, zejména proto, že všechny jaderné prostředky budou pečlivě maskovány a do okamžiku jejich hromadného použití tedy i obtížně zjistitelné. Letouny nosiče budou ničeny ve vzduchu i na zemi v rámci boje o vzdušnou nadvládu.

Přímá letecká podpora vojsk frontu ve frontové obranné operaci může významnou měrou ovlivnit průběh vševojskového boje. Hlavním cílem přímé letecké podpory je v součinnosti s dalšími palebnými prostředky frontu, především dělostřelectvem, ničit vojska nepřitele, zvláště prvosledové divize hlavního úderného uskupení a druhsledové divize nebo zálohy prvosledových armádních sborů. Bojová činnost letectva při přímé letecké podpoře musí být soustředěna na směr hlavního úderu. Přímá letecká podpora může být zahájena ještě před začátkem útoku nepřitele a probíhá zpravidla formou protipřípravy.

Protipříprava se zúčastňuje všechny palebné prostředky frontu, přičemž frontové a vojskové letectvo ničí ty cíle nepřitele, které nemohou být palebně pokryty dělostřelectvem, palbou tanků a protiletadlových zbraní. Z frontového letectva se protipříprava zúčastňuje především stíhací bombardovací a bombardovací letectvo, popř. část sil stíhacího letectva. Hlavními objekty úderů frontového letectva v protipřípravě budou palebná postavení dělostřelectva, druhsledové útvary a zálohy divizí prvního sledu, zejména tankové a obrněné jednotky, všechny zjištěné taktické prostředky jaderného napadení, prostředky protivzdušné obrany první linie, prostředky radioelektronického boje a velitelská stanoviště divizí a armádních sborů. Protipříprava se zúčastňuje maximum sil frontového letectva, kromě části letounů nosičů, které udržujeme trvale v pohotovosti pro případ rychlého přechodu nepřitele na použití jaderných zbraní, a části sil letectva, určeného pro přímou podporu vojsk bezprostředně po ukončení protipřípravy, zahájí-li nepřítel útok. Počet letounů nosičů a letounů v záloze na letištích se bude pohybovat mezi 15—25 % stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva a 30—50 % stíhacího letectva k odrážení možného hromadného úderu letectva nepřitele bezprostředně po skončení protipřípravy. Při možném složení letectva frontu se tedy protipříprava zúčastní celkem 410—595 letounů, z toho 200—300 stíhacích bombardovacích, 50—75 bombardovacích, 120—170 stíhacích a 40—50 průzkumných letounů.

Zvláštní úlohu v protipřípravě sehrává **vojskové letectvo**, zejména vrtulníky pro palebnou podporu. Jejich úkolem je ničit především tanky hlavního uskupení nepřitele. Zatímco frontové letectvo vykoná během protipřípravy

zpravidla jeden vzlet, vrtulníky mohou uskutečnit dva, v některých případech (při časově delší protipřipravě) až tři vzlety na vrtulník. Za předpokladu, že každá vševojsková (tanková) armáda má jeden vrtulníkový pluk, může být během protipřipravy uskutečněno 300—400 vzletů vrtulníků, které mohou zničit okolo 150—200 tanků nebo obrněných vozidel. Takového počtu vzletů vrtulníků dosahujeme především tím, že ve vzdálenosti 10—20 km od čáry dotyku jsou předem a jen k tomuto účelu připraveny plochy pro přistání vrtulníků, na kterých jsou soustředěny prostředky ničení. Po splnění prvního úkolu jsou vrtulníky na těchto plochách znovu vyzbrojeny, přičemž není nutné jejich doplnění palivem. Nejsložitější při takovémto hromadném použití vrtulníků v protipřipravě je součinnost s dělostřelectvem co do cílů, doby činnosti a přiletových a odletových tratí letu.

Od zahájení útoku nepřítele frontové i vojskové letectvo uskutečňuje v rámci přímé letecké podpory ničení nepřítele, a to zvláště na směrech, kde se mu podaří prolomit obranu a rozvíjet úspěch. Hlavními zásadami použití letectva při přímé podpoře vojsk v obraně musí být jeho centralizované použití na směrech hlavního úderu nepřítele a jeho ekonomické použití k ničení rozhodujících a takových cílů, které nemohou ničit pozemní vojska svými prostředky.

Důležitými fázemi frontové obranné operace jsou protizteče a protiúder, v nichž frontové i vojskové letectvo formou přímé letecké podpory může podstatně přispět k splnění jejich cílů i k rychlé likvidaci vklíněných nebo obklíčených vojsk nepřítele. Stejný význam má použití letectva při likvidaci nepřátelských taktických a operačních výsadek po jejich vysazení a to zejména v takových případech, kdy budou nepřátelské výsadky vysazeny s překvapením a do takových prostorů, kde zásah pozemních vojsk (protivýsadkových záloh) bude vyžadovat určitý čas na jejich přesun k tomuto prostoru.

Ničení operačních záloh nepřítele ve frontové obranné operaci považujeme za specifický úkol, který ve válce s klasickými prostředky ničení může splnit pouze letectvo. Cílem ničení operačních záloh je zabránit jejich včasnému zasazení k rozvíjení útoku, k odražení frontového protiúderu nebo upevnění získaných prostorů. Hlavní zásadou bojové činnosti letectva při ničení operačních záloh musí být jeho hromadné použití v takové době a v takovém prostoru, které vytvářejí předpoklady pro jejich zničení nebo takové jejich zdržení, aby nemohly být použity podle zámyslu nepřítele. Všechny operační zálohy musíme trvale sledovat a ničit je v pořadí jejich důležitosti. Přesto, že bojové možnosti soudobého frontového letectva jsou velké, vyžádá si tento úkol značného bojového úsilí letectva. Na zničení obrněné nebo tankové divize nepřítele na 50—60 % bude třeba ne méně, než tři divizní vzlety stíhacího bombardovacího nebo bombardovacího letectva, při jejich ničení na 30 % okolo pěti plukovních vzletů těchto druhů letectva.

Vzdušný průzkum, kromě průzkumu konkrétních vojsk a objektů nepřítele, musí spolu s jinými druhy průzkumu přispět podstatnou měrou ke zjištění zámyslu nepřítele jak před zahájením frontové obranné operace, tak i v jejím průběhu. Z vyhodnocení jednotlivých zpráv, získaných vzdušným průzkumem, můžeme stanovit směr hlavního úderu, dobu zahájení útoku, pásmo průlomu, směry rozvíjení útoku v hloubce obrany, dobu zahájení hromadných úderů letectvem nepřítele, směry a dobu zasazení druhých sledů a záloh nepřítele v průběhu útočné operace atd. Stálým a trvalým úkolem vzdušného průzkumu je nepřetržitě zjišťovat a sledovat jaderné prostředky nepřítele, abychom je

mohli neprodleně ničít, nebo včas zjistit příznaky k jejich hromadnému použití.

Vzdušný průzkum musíme vést s takovou intenzitou, abychom měli vždy dostatek zpráv o pozemních vojscích, letectvu, prostředcích protivzdušné obrany, výsadkových svazcích a útvech a místech velení nepřítele. Značné požadavky na vzdušný průzkum si vynucují, aby úkoly průzkumu plnily nejen průzkumné letecké pluky, ale i ostatní druhy letectva, pokud to situace dovolí při každém bojovém letu nad územím nepřítele. Zvlášť důležité bude, aby všechny osádky, které získají jakékoliv zprávy o nepříteři vizuálně, byly ihned po přistání vyslechnuty a získané údaje předávány zpravodajským orgánům vševojskových svazů, které je posuzují a vyhodnocují komplexně a v souvislostech se zprávami, získanými všemi dalšími druhy průzkumu.

Přepравovat vojsko a materiál vzduchem v obranné operaci budeme jen v nejnutnějších případech. Půjde zejména o odsuny vzdušnou cestou štábů a vojsk z prostorů, které jsou pod bezprostřední úhrozou obsazení nebo obklíčení nepřítelem, odsuny raněných, nelze-li uskutečnit jinými prostředky, a odsuny a přísuny speciálních druhů bojové techniky a materiálu.

Složení letectva frontu v obranné operaci může být různé a bude záviset na celkovém složení frontu, na situaci, za které front přejde do obrany a úkolech frontu v obranné operaci a po jejich splnění. Front v sestavě čtyř armád může mít letectvo v tomto složení:

- 1—2 stíhací letecké divize,
- 2—3 stíhací bombardovací letecké divize,
- 1 bombardovací leteckou divizi (o 2 nebo 3 plucích),
- 2 průzkumné letecké pluky.

Celkem 13—20 leteckých pluků s 500—770 bojovými letouny.

Ve vojskovém letectvu může být 350—400 vrtulníků, z nich 150—200 vrtulníků pro palebnou podporu. Dopravní a speciální letecké útvary a jednotky mohou mít dalších 50—100 letounů.

Bojové úsilí letectva frontu v obranné operaci se stanoví v souladu s cíli obranné operace, celkovou vzdušnou situací i s ohledem na to, aby všechny úkoly byly splněny minimálním úsilím a s minimálními vlastními ztrátami a aby bylo schopno zabezpečit front při přechodu do útoku po splnění cílů obranné operace. Průměrné denní bojové úsilí stíhacího, stíhacího bombardovacího a taktického průzkumného letectva bude zpravidla do 1,5 vzletu na letoun denně, u bombardovacího letectva a průzkumného letectva pro operační průzkum do jednoho vzletu denně, u vojskového letectva do 1,5 vzletu na vrtulník. V průběhu frontové obranné operace může tedy jít o 12—15 vzletů letectva frontu a vojskového letectva, což představuje 225—345 plukovních vzletů, z toho:

- 40—90 plukovních vzletů stíhacího letectva,
- 90—135 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva,
- 20—30 plukovních vzletů bombardovacího letectva,
- 25—30 plukovních vzletů průzkumného letectva,
- 50—60 plukovních vzletů vrtulníků pro palebnou podporu.

Bojové možnosti při uvedeném složení letectva frontu a bojovém úsilí dovolují v průběhu obranné operace zničit:

- 120—230 nepřátelských letounů ve vzduchu,

40—60 odpalovacích zařízení operačně taktických a taktických raket,
30—40 baterií dělostřelectva,
6—8 leteckých křidel na zemi,
6—10 velitelských stanovišť divizí nebo armádních sborů,
15—20 baterií protiletadlových řízených střel,
30—40 radiolokátorů a míst navedení,
3—5 mechanizovaných, obrněných nebo tankových divizí a krátkodobě (na dobu 6—8 hodin) zaminovat 20 letišť a zablokovat (na dobu 15—20 minut) 20 letišť.

Vojskové letectvo může zničit 500—800 bodových objektů (tanků, obrněných vozidel, protitankových prostředků, radiolokátorů atd.).

Rozmístění frontového letectva v obranné operaci je výhodné volit ve větší vzdálenosti od čáry dotyku a pokud to dovoluje letištní síť a podmínky pro její budování, mimo hlavní směr předpokládaného úderu nepřítele. K zabránění ztrát vlastního letectva na letištích je účelné pro každý letecký pluk mít nejméně dvě letiště a další záložní letiště v hloubce pro případ letištního manévru od předního okraje obrany. K rozptýlení průzkumu a úderů nepřátelského letectva na letiště v pásmu frontu se budují klamná letiště, jejichž počet závisí na možnostech prostředků pro jejich výstavbu i prostředků imitujících činnost na nich. Za dostatečné můžeme považovat, připadali na každé operační letiště po jednom klamném letišti. Počet operačních letišť v pásmu frontu je 26—40, záložních letišť 13—20 a okolo 15—20 klamných letišť. Ke zvětšení doletu pro plnění úkolů do velké vzdálenosti nebo dlouhodobější pobyt letounů v určitých prostorech je účelné, abychom v pásmu frontu připravili pro každou stíhací a stíhací bombardovací leteckou divizi po jednom předsunutém letišti ve vzdálenosti 30—50 km od čáry dotyku. Tato využíváme pro přistání letounů po splnění úkolu a k doplnění nejnutnějším množstvím paliva pro návrat na operační letiště. Ve zvláštních případech můžeme těchto letišť využít pro krátkodobé přistání letounů před vzletem k bojovému úkolu, což však vyžaduje doplnit je nejen palivem, ale i výzbrojí těmi prostředky ničení, kterými nebyly letouny vyzbrojeny na operačním letišti, protože s nimi nelze na předsunutém letišti přistávat.

Vojskové letectvo je na letištní síť nenáročné, rozmisťuje se proto na libovolných plochách v terénu s odpovídajícími rozměry. Plochy pro rozmístění bojových vrtulníků prvosledových armád (vrtulníkových pluků) jsou 30—50 km od čáry dotyku.

Organizace velení frontovému letectvu v obranné operaci se neliší od systému velení v útočné operaci. Z nejnovějších poznatků je třeba zdůraznit skutečnost, že na stupni front se zřizuje společné velitelské stanoviště velitele letectva frontu a velitele PVO frontu. Výhodnost i nezbytnost takového řešení potvrzují společné úkoly letectva a vojska protivzdušné obrany frontu, zvláště při takovém složitém a společném úkolu, jako je boj o nadvládu ve vzduchu. Střediska a skupiny bojového velení letectva u vševojskových armád vytváří systém velení letectvu do jednotek a letounu v to. Zvláštní význam v obranné operaci a boji má začleňování leteckých návodčích do motostřeleckých a tankových pluků, popř. až do praporů. Tato otázka bude předmětem dalšího ověřování v praxi ještě v tomto výcvikovém roce.

Závěrem chci uvést, že bez intenzivní bojové činnosti letectva zvláště ve válce bez použití jaderných zbraní, nemůžeme splnit úspěšně cíle frontové obranné operace.